

Роль батька у вихованні дитини

Аналіз проблеми

Батьківський авторитет – це надзвичайно велика впливова сила у вихованні дітей. Біда сучасного суспільства полягає в тому, що ця сила часто зовсім не відчувається.

Коли мовиться про вплив сім'ї на дитину, то звичайно, перш за все, при цьому мається на увазі вплив матері. До школи, на батьківські збори приходять переважно жінки, листи непрацевдатності у поліклініці видають також матерям – такою вже є усталена життєва практика.

Проте відмінності між чоловічою і жіночою виховними стратегіями, безумовно, існують. Видатний психолог і філософ Ерік Фромм визначає два типи любові: батьківський і материнський. Любов батька завжди є більш вимогливою і справедливою: дитину люблять за певні чесноти і заслуги. А для материнської любові об'єктивність невластива: дитину люблять за те, що вона є.

На думку Фромма, для нормального розвитку будь-якої людини і материнська, і батьківська любов є однаково необхідною, певне відхилення у якийсь бік призводить до викривлення світовідчуття та порушення поведінки.

Покоління сучасних дітей формується в атмосфері катастрофічної втрати батьківського авторитету. Відсутність батька, навіть за умов його формальної присутності, – велика біда. Батько, який зволікає, не здатний «звести кінці з кінцями», не може дати дитині позитивний приклад, у нього відсутнє матеріальне підґрунтя для справжнього авторитету. Однак і батько, який надто переймається зароблянням грошей, взагалі забуває про існування сім'ї та дітей. Звичайно, це крайнощі, проте мусимо констатувати, що до них має потяг поведінка сучасних батьків.

Стиль батьківського виховання

Взаємодія батька з дитиною суттєво відрізняється від материнської взаємодії. Матері прагнуть до спокійного спілкування, а батьки схильні до спонтанності, до нових, непередбачуваних утіх.

Батьківський «грально-активний» стиль спілкування є ключовим у процесі виховання у дитини емоційного самоконтролю. І в подальшому це знадобиться для встановлення глибинних соціальних відносин у дорослому житті.

«Діяльні», сповнені веселощами і фізичною активністю стосунки між батьком і дитиною позитивно впливають на навчання, допомагають дитині повірити в себе, не боятися виявляти ініціативу і творчість.

Своєрідною є природа взаємозв'язку між батьком і дитиною. По-перше, цей зв'язок легше руйнується під час розладу між батьками. По-друге, за результатами багатьох досліджень спостерігається безпосередня кореляція між успіхами людей в особистісній та професійній реалізації та ступенем їхньої близькості з батьком в дитинстві.

У батьків та матерів також різні підходи до встановлення дисципліни. Матері схильні підкреслювати «соціальну вартість» поганої поведінки, зважаючи при цьому перш за все на стосунки між людьми. Класичною є реакція матері – присоромити дитину, яка в чомусь провинилась. Стиль матері маніпулятивний

(«Що ти зробив... У мене й без того багато роботи, а тут ще й за тобою прибирати...»).

Під час визначення меж допустимої поведінки батьківський стиль є більш функціональним. Ось приклади, властиві батьківському підходу: «Не хочеш прибирати за собою – не будеш грати на комп'ютері...»

Психологи вважають, що саме таке поєднання обох підходів – маніпулятивного і функціонального – є просто безцінним для розвитку в дитині совісті.

Реабілітація батьківства.

Відокремлення чоловіка від сім'ї відбулося внаслідок індустріалізації суспільства. Це сприяло фемінізації домашньої атмосфери та маргіналізації ролі батька.

Постіндустріальне суспільство створило найбільш сприятливі умови для повернення батьків у сім'ю. Багато сучасних чоловіків прагнуть брати активну участь у вихованні дітей. Так, уже запроваджено декретні відпустки для тат, а також батькам можуть видаватись «листки непрацездатності» по догляду за хворими дітками. До того ж у наш час вже немало молодих татусів є присутніми при народженні їхніх дітей і при цьому вони турбуються про них нарівні з дружинами. Це лише перший крок.

Нова парадигма батьківства

В сучасних умовах новою парадигмою батьківства може бути тато, *залучений до виховного дійства*.

До головних ознак *залученого батьківства* відносяться: почуття відповідальності за дитину, зайнятість у процесі виховання, фізична присутність, матеріальне забезпечення сім'ї, участь у прийнятті рішень.

Одним із найважливіших факторів виступає час, проведений батьком разом з дитиною. Численні дослідження підтверджують: чим більше часу батько проводить з немовлям при відсутності матері, тим ширшим в подальшому стає його «батьківський репертуар». З іншого боку, немовлята, не позбавлені спілкування з батьком, володіють більш багатим спектром соціальних навичок і більш високим рівнем дослідницьких якостей.

До того ж важливішою, ніж *кількість*, виступає *якість* взаємодії між батьком і дитиною. Істотним, значущим є не лише те, *чим* зайняті батько й дитина, а ще й те, *як* вони це роблять, яку роль відіграє батько у цій взаємодії.

Батьків сьогодні треба навчати *як* взаємодіяти. І саме тому їм необхідна психолого-педагогічна підтримка і освіта.